

**1916 YILINDA İTİLÂF DEVLETLERİ SAVAŞ GEMİLERİ TARAFINDAN
EGE VE AKDENİZ SAHİLLERİNDEKİ BAZI YERLEŞİM
MERKEZLERİNE ÇIKARILAN ASKER VE RUM EŞKİYASININ
YOLAÇTIĞI ZARARLAR**

**DAMAGE MADE BY GREEK BRIGANDS AND SOLDIERS LANDED INTO
SETTLEMENTS IN EAGEAN AND MEDITERRANEAN COASTS BY
SHIPS OF THE ALLIES IN 1916**

Dr.Mehmet TEMEL*

Öz

Savaşlarda savunmasız sivil yerleşim merkezlerine saldırılar düzenlenmesi, uluslararası bir çok sözleşme ile yasaklanmıştır. 1856 tarihli Paris sözleşmesi ile korsanlık yasaklanmış, 1907 tarihli Lahey Sözleşmesi ile de askeri işgal halinde insan ve aile haklarına, bireylerin yaşamlarına, özel mülkiyete, dini kanaatler ve ayinlere saygı gösterilmesi, yağmanın yasaklanması kararlaştırılmıştır.

Bu sözleşmelere rağmen 1916 yılında İtilâf devletleri'ne ait bazı savaş gemileri, Antalya Kale Nahiyesi ve sahil köyleri, Kekova Adası, Marmaris Kazası Fenak Karyesi, Çanakkale'nin Ayvacık Kazası'na bağlı köyelerine asker ve eşkiya çıkarmıştır. Köylere çıkarılan asker ve eşkiya pek çok sivil öldürmüş, yaralamış ve esir götürmüş, mallarını ve eşyalarını de yağmalamıştır.

Abstract

Attacks into undefensive civilian settlements during wars are prohibited by several international treatments. Piracy was prohibited in Paris Treatment and prohibitions for the respects of human and family rights, individual lives and property rights, religious conviction and rite, and looting during military occupation were brought about by La Haye Treatment in 1907.

In spite of all these, a lot of soldiers and brigands were landed into Kale subdistrict and coastal villages of Antalya, Marmaris, Fenak and several villages of Ayvacık in Çanakkale by war ships of the Allies. The soldiers killed, injured and enslaved many peasants and looted their goods and properties.

* BAÜ Necatibey Eğitim Fakültesi Tarih Bölümü

1916 YILINDA İTİLÂF DEVLETLERİ SAVAŞ GEMİLERİ TARAFINDAN EGE VE AKDENİZ SAHİLLERİNDEKİ BAZI YERLEŞİM MERKEZLERİNE ÇIKARILAN ASKER VE RUM EŞKİYASININ YOLAÇTIĞI ZARARLAR

Devletler hukukuna göre savaş esnasında savunmasız sivil yerleşim merkezlerine saldırılar düzenlenmesi, uluslararası bir çok sözleşme ile yasaklanmıştır. 1907 tarihinde imzalanan dördüncü Lahey Sözleşmesi'ne ekli harp kanun ve âdetlerine dâir nizâmname, sivillerin korunmasına ilişkin esaslı hükümler yer almış, askeri işgal halinde, insan ve aile haklarına, fertlerin hayatlarına, özel mülkiyete, dini kanaatler ve ayinlere saygı gösterilmesi, yağmanın kesm olarak yasaklanması, ferdi fiiller nedeniyle ahâli aleyhine kolektif, mâlî veya sair herhangi bir ceza hükmolunmaması kararlaştırılmıştır\

Yine aynı şekilde savaş zamanında mensup olduğu devletin izni ile denizlerde harp fiillerinde bulunarak cana ve mala kasteden korsanlık ta 1856 tarihli Paris Sözleşmesi ile yasaklanmıştır². Bütün hukuk düzenlerine karşı gelen Deniz Haydutluğu da çok eski zamanlardan beri teâmüli olarak yasak edilmiş bir suç sayılmıştır³.

Bu sözleşmelere rağmen, 20. yüzyılın başlarında cereyan eden Birinci Dünya Savaşı'nda İtilaf Devletlerine ait bazı savaş gemileri ve uçakları Akdeniz ve Ege sahillerindeki savunmasız sivil yerleşim merkezlerini önce bombalamışlar, daha sonra asker ve Rum eşkiyası çıkararak sivilleri katletmiş, mal ve eşyalarını yağmalamışlardır. Osmanlı Devleti'nin, Amerika sefaretî aracılığı ile İngiltere, Fransa ve Rusya devletleri nezdinde defalarca protestoda bulunmasına rağmen saldırılar devam etmiş, pek çok can ve mal kaybı meydana gelmiştir.

1916 yılının başlarında ilk saldırı Antalya'nın Kale Nahiyesi merkeziyle sahil köylerine yapılmıştır. Teke Mutasarrıflığı'nın, 18 Ocak 1916 tarihinde Dahiliye

¹ Zeki Mesut Alsan, *Yeni Devletler Hukuku*, c.II. Ankara, AÜ.Hukuk Fak.Yay.,1951, s.457.

² Seha Meray, *Devletler Hukukuna Giriş*, Ankara, A.Ü.S.B.F. Yay., 1960, s.467.

³ Meray, *a.g.e.*, s. 190,467-470.

⁴ BOA, *HR:HMS.İŞO.*, ^3/1, ^4,5,6,7,9,10,18.

Nezâretine gönderdiği bir telgrafta bir Fransız gambotunun bombalaması sonucu Orman İdaresiyle Antalya Gazhanesinin tahrip edildiği bildinmiştir⁵.

Finike Kaymakamlığı'nın 28 Ocak 1916 tarihinde Dâhiliye Nezâreti'ne telefonla verdiği bilgilere göre de 26 Ocak Çarşamba sabahı Kaş merkezindeki Andifli İskelesi'ne bir düşman gemisi bombardıman ettikten sonra karaya asker çıkarmış, bu askerler kazadaki tüm ahâliyi, memurları ve Türk askerlerini alıp götürmüşlerdir. Saldırıdan ancak o gün kaza dışında bulunan kaymakam ile sandık emini kurtulabilmiştir⁶.

Yine 20-30 Mart 1916 tarihleri arasında Fransızların işgalinde bulunan Meis Adasından, Fransız Hükümeti adına çalışan Hacı Lagerde adlı bu şakinin önderliğinde gelen bir grup eşkiya, Kale, Kekova Adası ve diğer sahil köylerine saldırılar düzenlemiştir. Fransa Hükümetinin izniyle yapılan bu saldırılar önce altı sandalla gerçekleştirilmiş, saldırılardan bir saat sonra da iki direkli ve bir bacalı Fransız bandıralı tarassut gemisi Kekova'ya gelerek yağmalanan eşya ve mevâşığı Meis'e nakletmiştir. Aynı vapur, bu olaydan beş gün sonra çifte satırlı bir uçak ile Kale ve Uçağız bölgesine gelerek top ve mitralyöz ateşi açmıştır.

Bu gelişmeler üzerine Dâhiliye Nezâreti 5 Temmuz 1916 tarihinde Hariciye Nezâreti'ne bir tezkere göndererek, olayların sorumlusunun Fransa Hükümeti olduğu ve gereğinin buna göre yapılması gerektiğini bildirmiştir . 13 Temmuz 1916 tarihinde de Amerika Sefareti aracılığı ile Fransa Hükümeti nezdinde protestoda bulunulmuştur⁸.

24 Temmuz 1916 Pazartesi sabahı yine iki İngiliz torpidosu, iki Fransız gambotu, iki nakliye gemisi ve 25 kayıktan oluşan bir düşman filosu, İngiliz ve Fransız zabıt ve küçük zabıtlarının kumandası altında Ayvacık'm (Çanakkale) Tuzla Ovasındaki Yılğınborlu mevkiğine Rum eşkiyası çıkarmıştır. Etrafa dağılan Rum eşkiyası, bölgedeki Külahlı, Babadere, Tuzla, Kösedere ve Bademli köylerinde rastladıkları hayvanları gaspedıp kayıklarına bindirmişler, ekili dikili alanları ve bazı binaları yakıp yıkmışlar, kadın ve çocukları vahşiyâne bir şekilde öldürmüşler ve

⁵ BOA, a.g.b. , İef.1.

* BOA, a.g.b. , İef.2.

⁷ BOA, a. f. kJef.13-14.

* BOA, a.g.b. , İef.15-16.

yaralanmışlardır⁹ Bu saldırılarda İngiliz ve Fransız kuvvetleri tarafından 15 kişi esir götürülmüş, erkek, kadın ve çocuk 10 kişi yaralanmış, 5 kadın ve 8 erkek te şehit edilmiştir¹⁰.

Ayvacık Kaymakamlığı, 22 Ağustos 1916 tarihinde İtilaf Devletleri destekli Rum eşkıyasının yolaçığı tahribatın dökümünü ve zararın parasal kıymetini gösteren bir defter hazırlayarak Dâhiliye Nezareti'ne göndermiş, Dâhiliye Nezâreti de 3 Şubat 1917 tarihinde hasar cebelinin bir suretini İtilaf Devletleriyle yapılacak tazminat görüşmelerinde esas olmak üzere Hâriciye Nezareti'ne göndermiştir.

⁹ BOA, a.g.b. ,lef. 23.

¹⁰ BOA, «.f.&,lef.18.

1916 Temmuz'unda İngiliz ve Fransız Savaş Gemileri Himayesinde Ayvacık Kazasının Külâhlı, Babadere, Tuzla, Kösedere ve Bademli Köylerine Çıkarılan Rum Eşkiyasının Yolaçtığı Zarar ve Tahribatı Gösterir Ayrıntılı Cetvel. ¹¹

KÜLÂHLI KARYESİ

Mülâhazat	E s a m i	E s l i h a			Nuküt ve Eşya-yı Beytiyye		H u b u b a t					H a y v a n â t					kiymeti kuruş			
		Fişek adet	çifte adet	martın adet	cins-i eşya adet	lira-yı osmahî adet	burca k kile	bakla kile	msır kile	şair kile	hmta kile	deve adet	kısrak adet	bargir adet	merke padet	öküz adet		inek adet	keçi adet	koyun adet
	Külâhlı karyesinden HUKümet Dairesinden alınan				HaJı2															1000
	Kâmil Efendi					200													50	25000
	Hafız Osman Zevcesi Hatice				Eşya-yı muhtelif	10														2000
	Yetim Ali'nin Mehmetâii													3	2					2100
	İmam Osman Yetimleri				Muhtelif eşya	12														1500
Şehit olmuştur	Sadık'ın validesi Hayriye					25							1		1					3700
	Şaylı Hasan Çavuş					10									4			130		17000
	Çavuş Hasan				Eşya-yı beytiyye										3	1				4200
	Kunduracı Hüseyin					8											150			12800
	Nalbant Kâmil					5														700
Şehit olmuştur	Hacı Abdullah mahdumu Celâl																			3000
Şehit olmuştur	İbrahim mahdumu Ali Koç																			
Şehit olmuştur	Ali zevcesi Ayşe																			
Şehit olmuştur	Zenci Hatice																			
Şehit olmuştur	BabakaleliAhmet oğlu Hüseyin																			
Şehit olmuştur	Ahmet kerimesi Necibe				Zahire															600
Esir gitmiştir	Kaptan Mehmet				martın eşya															2000
Esir gitmiştir	Nizam Mehmet'in Hasan																			
Esir gitmiştir	Adalı Mustafa														2					1200
Esir gitmiştir	Köseledi Mustafa																			
mecruh olmuştur	Boz Mehmetâii oğlu Ahmet																			
	Karakol Dairesi				Eslîha-i Emiriye Eşya															2000
mecruh olmuştur	Alı zevcesi Halime																			
mecruh olmuştur	Ali Kerimesi Fatma																			
mecruh olmuştur	Hasan Dede												1							800
mecruh olmuştur	İbrahim zevcesi Ayşe																			

¹¹BOA, a.g.*,.Ief.22

Mülâhazat	E s a m i	E s l i h a			Nuküt ve Eşya-yı Beytiyye		H u b u b a t						H a y v a n S t							kıymeti kuruş				
		Fişek adet	çifte adet	martın adet	cins-i eşya adet	AUun adet	burçak kile	bakla kile	mısır kile	şair kile	hınta kile	deve adet	kısrak adet	bargir adet	merkep adet	öküz adet	inek adet	keçi adet	koyun adet					
Şehit olmuştur	Onbaşı Mehmet																						1500	
mecruh olmuştur	Hüseyin zevcesi Fatma														2									
mecruh olmuştur	Kerim Ağa. kerimesi Fatma																							
mecruh olmuştur	Kerim Ağa kerimesi Havva																							
mecruh olmuştur	Kerim Ağa kerimesi Dudu																							
mecruh olmuştur	Zeki Mehmet kerimesi Hanife					3														10			1300	
	Ahmet Çavuş				esvâ-yı beytiye										1	1						80	8800	
	Koca Mustafa Zevecesi Emine																					30	3000	
	İdris İbrahim																						40	4000
	Molla Ahmed																						30	3000
	Şaban Yetimleri																						10	1000
	Molla Rıza																						10	1000
	Şablı Osman														3	3	2					100	13000	
	Hatip Oğlu Mustafa														1			B					98	14000
	Hüseyin Çavuş'un Mustafa															2								3000
	Yetim Mehmet Ali				esvâ-yı beytiye										2	2								8000
	Molovalı Sadık														1		1	2						2600
inek firkanın cetvelinde öküz yanlı	Siğırtmaç İbrahim																2							1200
	Cam köylü Mustafa														1		1							1000
	Köse Mustafa															2		1						2000
	Zengin Mustafa															1								200
	Koca Ahmet																1							1000
	Mehmet Emin														1	2		4						4000
	İdris Mehmed Ali											1											1	1600
	Laz Şerif Ali																1							7100
	Aşık Ali																					136		11000
	Koca Veli					4																	4	2300
	Kara Hüseyin													1	2	1								3000
	Adalı Hüseyin																							800
	Haç Ali'nin Ömer														1	2								1700
	Veli Mehmet														2	2								7000
	Ömer'in Ali																1							800
	Adak Serif														1			4						2200
	Karaçalı Süleyman																1							800
	Hatip Efendi														2									2000
	Hüseyin Çavuş															3	4							4000

E s a m i	E s l i h a			N o	E	H u b u t					H a y v a n a t					koyun adet	keçi adet	inek adet	m
	Fişek adet	çiğle adet	martın adet			gins-i eşya adet	ürä-yi osmani adet	burçak kile	bakla kile	misir kile	şair kile	şö	deve adet	kısırak adet	merkep adet				
																			4500
							Araba												1900
																			2000
																			3000
																			2000
																			2500
																			2500
																			7000
																			2200
																			600
																			600
																			1600
																			1000
																			2500
																			1200
																			600
																			2000
																			11000
																			4000
																			6000
																			1600
																			1500
																			1500
																			2500
																			2000
																			1200
																			1500
																			1900
																			2000
																			303700

BABADERJE KARYESI

Mülâhazat	E s a m i	E s l i h a			Nukût ve Eya-yı Beytiyye		H u b u b a t					H a y v a n â t							kıymeti kuruş	
		Fişek adet	çifte adet	martın adet	çms-ı eşya adet	Lira-yı Osmanî adet	buğrak kile	bakla kile	mısır kile	şair kile	hmta kile	deve adet	kısarak adet	bargir adet	merkep adet	öküz adet	inek adet.	keçi adet		koyun adet
	Adalı Ali																		230	23000
	Şallı Ahmet														2					1600
	Şerif Ali														2					1600
	İmamoğlu Nuri														2					1600
	Bekiroğlu Hasan																	20	2000	
	Kasım Bey													1	1			70	8000	
	Ahmet Ağa														1				800	
Zevcesi Hanife şehit olmuştur	ömeroğlu Mustafa														1		40		4000	
	Ktoil Efendi																	2	200	
Şehit ol muştur	Ali Molla'nın Halil																			
Şehit olmuştur	Molla Bekir'in Ali																			
Şehit olmuştur	Topal Mustafa																			
	Narım Bey														3				2500	
Şehit olmuştur	Mahir Bey Damadı Ali Bey															1			600	
	Köseoğlu Mehmet Emin																60		5000	
	Babakaleli Mustafa Bey													1					1000	
	Molovalı Hakkı													1	5	5			8000	
	Hafız Bahri															1			600	
	YEKÜN													2	1	17	7	100	322	60500
TOZLA KARYESI																				
	Ahilerli Recep																		140	14000
	Ahmed'in İbrahim																		120	12000
	Babakaleli Ömer																		no:	11000
Sekiz nefer ailesiyle esir gitmiştir	Tamiş Karyesinden Mustafa Bey																		280	58000
	Hafız'ın Ahmet																		125	13000
	Tamişli Ahmet oğlu Veli																		75	7500
Esir gitmiştir Fırkânın cetvelinde mecruh yazılı	Arap İbrahim											6								8000
	Mehmet Çavuş															3				2000
	Küneyirli Zevcesi Hatice															4				2500
	Terekmenli Ömer															4				2500
	YEKÜN											6				11		850	130500	

KÜLÂHLI KARYESI

Mülâhazat	Esâmi	Kürüm adet	Bağ Dönüm	Kıymeti Kuruş
	Hacı Mustafa	2500	5	2500
	Araplardan Koca Mustafa	1000	2	1000
	Kaya Dede	1000	2	1000
	Yirmibeş Hüseyin	500	1	500
	Bahçıvan Osman	1000	2	1000
	Berber Halil Çavuş	1500	3	1500
	Laz Hasan	2000	4	2000
	Köse Mustafa	2000	4	2000
	Kara Hüseyin	500	1	500
	Ömer'in Mehmetali	1000	2	1000
	Babakaleli Sucu Dede	500	1	500
	Gümrükçü Hasan Çavuş	1500	3	1500
	Hacı Halil Ahmet	1500	3	1500
	Hüseyin Hoca	500	1	500
	Şaban'ın Halil	500	1	500
	Korfallı Hüseyin	500	1	500
	İdris Hüseyin	500	1	500
	Zekerriyya	1000	2	1000
	Veli Mehmet	1500	3	1500
	Molla Mustafa	500	1	500
	Çoban Ahmet	500	1	500
	Ahmet Çavuş'un Hasan	1000	2	1000
	YEKÜN	23000	46	23000

BADEMLİ KARYESI

Mülâhazat	Esâmi	Öküz adet	inek adet	Koru Dönüm	zeytinlik dönüm	Kıymeti kuruş
	Ömer Çavuş Zevcesi Hatice			SO	30	70000
	Hacı Hüseyin'in Alınza			40		30000
	Yahya oğlu İsmail				20	20000
	Ömer Çavuş'un Halil				30	30000
	İdris oğlu İsmail				8	8000
	Ahmet Ağa'nın Şâkir				2	2000
	Hüseyin Zevcesi Rukiye				3	3000
	Zekerriyya oğlu Ahmet				5	5000
	Pasaköylü Mustafa				1	1000
	Hacı Mustafa'nın Halil				80	80000
	Şaban'ın Ahmed				25	25000
	Şaban Ahmet'in Mustafa				20	20000
	Zekerriyya oğlu Amir				150	150000
	Hacı Halil İbrahim			15	35	50000
	Pasaköylü Zevcesi Rukiye				35	35000
	İdris oğlu Hüseyin				12	12000
	Salih Çavuş				4	4000
	Hacı Hasan oğlu Ali	8	4			8000
	YEKÜN	8	4	115	460	553000

f f

I

1916 Temmuzunda İngiliz ve Fransız Savaş Gemileri Himayesinde Ayvacık Kazasının (Çanakkale) Külahlı, Babadere, Tuzla, Kösedere ve Bademli Köylerine Çıkarılan Rum Eşkiyasmm Yolaçığı Zarar ve Tahribatı Gösterir Genel Cetvel. ¹

Mülâhazat	Emlâk ve Arazi		Emlâk		Esliba			NukSt ve Eşya-yı Beytiyye		H u b u b a t								H a y v l n l t						kymel-i umûmiyyesi krs	
	koru dönüm	zeytinlik dönüm	kürüm adet	bağ dönüm	Fişek adet	çifte adet	martin adet	eşya adet	osmani adet	yığ	fasulye kile	burçak kile	bakla kile	tale	şair kile	htnta kile	deve adet	ksrak adet	bargir adet	merkep adet	aletiz adet	inek adet	keçi adet		koyun adet
Külahlı Karyesi			23000	46					277								3		41	37	67	50	548	824	326700
Babadere Karyesi																			2	1	17	7	100	322	60500
Tuzla Karyesi																			1	1	18	26		1204	210100
Kösedere Karyesi					400	2	2		33	27	80	43	20	10	134	138	2	9			18	14	3	907	235120
Bademli Karyesi	115	460																			8	4			553000
YEKÜN	115	460	23000	46	400	2	1		310	27	80	43	20	10	134	138	S	9	44	40	128	101	651	3257	1385420

Genel Cetvelde de görüldüğü gibi Ayvacık Kazasına bağlı Külâhlı, Babadere, Tuzla, Kösedere¹³ ve Bademli köylerinde meydana gelen zararın parasal kıymeti 1.385.420 kuruş olarak tespit edilmiştir. Ancak Bâb-1 Âlı Hukuk Müşavirliği, düşman hükümete ait binaların içinde bulunan eşyaların alınmamasını, devletler hukuku hükümlerine göre yasak olmadığı belirtilmiş ve cetvelin birinci sayfasında görüldüğü üzere Külâhlı Karyesi Hükümet dairesinden alınan iki halının kıymeti olan 1000 kuruş ile, karakol binasından alınan esliha-ı emriyye ve eşyanın bedeli olan 2000 kuruşun tazminattan düşülmesi gerektiğini bildirmiştir¹⁴.

Bir başka saldırı da 16 Eylül 1916 tarihinde gerçekleşmiştir. İngiltere ve İtalya'ya ait savaş gemileri himayesinde kayıklarla Marmaris Kazası'ndan Fenâk Karyesi'ne çıkan asker ve eşkiya, 18 kişiyi katletmiş, 7 kişiyi yaralamış, bir çok eşya ve hayvanatı yağma ve telef etmişlerdir. Yerli Rumlardan 13 kadın ve 3 erkeği de beraberlerinde alıp götürmüşlerdir¹⁵. Yapılan araştırmalar sonucunda Fenâk Karyesi'ndeki zararın karşılığının 52850 kuruş olduğu tesbit edilmiş ve zararın dökümünü gösteren bir cetvel tanzim edilerek Bozburun Nahiyesi Müdür Vekili Mehmet Sadi tarafından Dâhiliye Nezâreti'ne gönderilmiştir .

¹³ Kösedere karyesindeki hasan gösterir ayrıntılı cetvel belgede çıkmamıştır.

¹⁴ BOA, a.g.b., ,lef. 24.

¹⁵ BOA, a.g.b., ,lef. 17.

¹⁶ BOA, a.g.b., ,lef. 23.

1916 Eylül'ünde İngiliz ve İtalyan Savaş Gemileri Himayesinde Marmaris'in Fenak Karyesi'ne Çıkarılan Asker ve Eşkiyanın Yolaçtığı Hasar ve Tahribatı Gösterir Ayrıntılı Cetvel¹⁷.

Şehit fsmi	Ailenin	Şehidin fsmi	Mecruhun ismi	Egyası adet	Hane' JhrSki adet	Koyun adet	Keçi adet	Merkep adet	Ester adet	At adet	Kısarak adet	inek adet	Öküz adet	Kıymeti Kuruş
			Korucu Mevlüt									1	4	1850
Zevecsi Ayşe		Giritlioğlu İsa										2	2	1050
Zevecsi Zeliha		Süleyman oğlu Hermeş						2					2	900
Validesi Fatma		Ratipoğlu kerimesi Fatma										2	1	750
Zevecsi Ayşe		Müesrinoğlu Mehmet		250		13		2			3	2	2	4270
Zevecsi İraî		Duran oğlu Şükrü		2000				2				2	1	3150
			Bilâloğlu Mehmet'in Hemşiresi					2					1	700
		Musa oğlu Duralı Zevecsi		420								2	2	1620
Zevecsi Emine		Kalyoncuoğlu Mehmet										2	1	850
Zevecsi İraz		Durmuşoğlu Mehmet'in Şükrü											1	500
		Hasanalî'nin Hicran		460				1				3	3	2710
		Ustaoğlu Mehmet										1	2	1200
Zevecsi Ayşe		Köylüoğlu Ali										3	3	1300
Zevecsi Ayşe		İpekoğlu Salih						1				1	2	1200
Zevecsi Ayşe		Bahçıvanoğlu Mustafa Pederi Mehmet					150	6				3	3	8500
		Mehmet oğlu Ali'nin İraz Zevecsi Ayşe										1	1	650
		Ustaoğlu Abdullah Zevecsi Ümmü										2	1	900
		Feyzi oğlu Ali											2	1000
		Kocamehmet Kerimesi Durkadm						1				1	3	1650
		Kocaali zevecsi Güzin oğlu Ali torunu Mehmet		700								1	4	2500
		İbiş Kahya Mustafa		3490		13	90	10				5	12	15600
YEKÜN				7320		U	240	27			3	34	53	52850

Hükümetin, sivil yerleşim merkezlerine saldırı düzenlenmemesi konusundaki protestolarına rağmen saldırılar halen devam edince, yeni önlemler alma gereği duyulmuştur. İtilaf kuvvetlerinin bu tür olaylara başvurmasını engellemek veya caydırmak amacıyla şelüt, yaralı ve esir sayısı kadar İtilaf Devleti tebaasının sürgün edilmesi kararlaştırılmıştır. Ayvacık saldırısında şehit edilen, yaralanan ve esir götürülen 38 kişiye karşılık aynı sayıda İngiliz ve Fransız'ın tutuklanarak Bozkır'a sürgün edilmeleri için Dâhiliye Nezâreti tarafından Aydın Vilayeti'ne tebligat gönderilmiştir¹⁸. Tebligattan sonra 45 kişi Bozkır'a gönderilmiş, ancak Bâb-ı Âlı Hukuk Müşavirliği, fazladan gönderilen 4 Fransız ve 3 İngiliz'in mahall-i aslilerine iade edilmeleri gerektiğini bildirmiştir¹⁹.

Marmaris'in Fenâk Karyesi'nde şehit edilen ve yaralanan 25 kişiye karşılık, aynı sayıda İngiliz ve İtalyan tebaası tutuklanarak Zor'a gönderilmiş, İtilaf Devletleri askerleri ve eşkıyasının beraberlerinde götürdükleri 16 yerli Ruma karşılık 13 ü kadın 3 ü erkek 16 İngiliz ve İtalyan tebaası da Çorum'a sürgün edilmiştir²⁰.

Mechs-i Âli-i Vükelâ, 1917 Şubatında Amerika Sefareti aracılığı ile İtilaf Devletlerine tekrar uyanda bulunmuş, saldırılar durmadığı taktirde Hükümetin muhasım devletler tebaasına ve iktisâdı kırrunlarrnn emval ve menfaatlerine bazı tedbirler koyacağını, ayrıca düşman donanması tarafından esir edilen siviller serbest bırakılmaya, zarara uğrayanların zararları tazmin edilinceye , öldürülenlerin ve yaralananların ailelerine münâsip ve mâkul miktarda tazminat ödeninceye kadar, Zor, Çorum ve Bozkır'a sürgün edilen İtilaf Devletleri tebaasından kişilerin burada kalacaklarını, saldırıların yine de devam etmesi durumunda daha şiddetli önlemlerin alınabileceğini bildirmiştir²¹.

Toplam 1.438.270 kuruşu bulan Ayvacık ve Fenâk zararlarının (bugünkü rayiçe yaklaşık 157 milyar TL.) İtilaf Devletleri tarafından tanzim edildiğine dair belgede herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır.

¹⁸ BOA, a.g.b. , lef. 18.

¹⁹ BOA, a.g.b. ,lef. 24.

²⁰ BOA, a.g.b. , lef. 17.

²¹ BOA, a.g.b. ,lef. 18.

Hükümet, savaş esnasında düşman kara, hava ve deniz kuvvetlerinin saldırılarından zarar gören kişiler için geçici olarak Seferberlik Tahsisâtı'ndan bazı ödemelerde bulunmayı kararlaştırmıştır. Marmara ve Bahr-ı sefid sahilleri ahalisinden hasârzede olan merâkib-ı bahriye sahiplerine şehri onbin liradan %45 nisbetinde, Bahr-i Sefid sahilleri ahalisinden olup zarara uğrayan fakir ahâliye de ayda bin lirayı aşmamak üzere tazminat verilecektir. Uygulamanın Amerika Sefaretine de bildirilmesine karar verilmiştir".

KAYNAKÇA

Zeki Mesut Alsan, *Yeni Devletler Hukuku*, c.II. Ankara, AÜ.Hukuk Fak.Yay.,1951, s.457.

Seha Meray, *Devletler Hukukuna Giriş*, Ankara, A.Ü.S.B.F. Yay., 1960.

Başbakanlık Osmanlı Arşivi